

”Yksin syntyi Väinämöinen”

Tarkastelussa *Kalevalan Maailmansyntyruno*

Maaret Peltonen

Kirjallisuuden kandidaatintutkielma

Taiteiden ja kulttuurintutkimuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Anna Helle

Opponentti: Hannamari Kilpeläinen

Kevät 2016

SISÄLTÖ

1 Johdanto	2
2 Kalevalan synty	3
2.1 Runolaulajat	4
2.2 Runolaulajan maailma	6
3 Myytit ja Kalevala	6
4 Aineiston kuvaus ja analyysi	9
4.1 Aineiston kuvaus	9
4.2 Aineiston analyysi	11
5 Johtopäätökset	16
6 Päättäntö	17

Lähteet

1 Johdanto

Tutkin kirjallisuuden kandidaatin tutkielmassani *Kalevalan* ja *Raamatun* välistä suhdetta ja yhteyttä. Etenen *Kalevalan* tutkimisessa myyttien kautta *Raamattuun*. Mielenkiintoni *Kalevalan* ja *Raamatun* väliseen yhteyteen on herännyt luettuani kansanrunousharrastajan Mikko Olluksen teoksen *Väinämöisen juuret* (1989), jossa Ollus esittää ajatusrakennelman ja tulkinnan *Kalevalasta Raamatun* pohjalta, jollaista en ollut ennen lukenut. Tutkimukseni edetessä mielenkiintoni myyttejä kohtaan kasvoi, sillä mieleeni nousi kysymys, että mitä myytit oikein ovatkaan ja mistä ne kertovat. Minulle syntyi vaikutelma siitä, että myyttien kielikuvien takana on jokin koodi, joka on aukaistavissa ja tulkittavissa. Strukturalistisen ajattelun uranuurtaja Claude Lévi-Strauss huomasi alkuperäiskansoja tutkittuaan, että myytit edustavat ihmismielelle yleismaailmallisia ajatuksenmuodostuksen periaatteita (Leach 1970, 53). Myyttejä tutkimalla voi siis löytää jotain todella syvälle luotaavaa ihmisestä. *Raamatun* erotan myyttisistä opuksista sen arvovaltaisen aseman takia. Kuten Northrop Fryekin teoksessaan *The Great Code -The Bible and Literature* (1983) toteaa, *Raamatulla* on ilmiselvä vaikutus länsimaiseen kirjallisuuteen sekä koko länsimaiseen kulttuuriperintöön.

Kalevalassa minua kiinnostaa erityisesti *Kalevalan Maailmansyntyruno*, joka mukailtuna löytyy monien kansojen tarustoista. Käsittelen tutkimuksessani *Kalevalan Maailmansyntyrunon* ja *Raamatun Luomiskertomuksen* sekä vedenpaisumuskertomuksen samankaltaisuuksia ja temaattisia yhteyksiä. Mietin myös kysymystä, miten *Kalevalan Maailmansyntyruno* liittyy *Raamatun Luomiskertomukseen* sekä kertomukseen vedenpaisumuksesta. Esitän ajatuksia ja tulkintoja. Humanistiset tieteet, joihin kirjallisuus myös lukeutuu, ovat laadullisia ja usein tulkinnan varaisia tieteitä. Ne eivät pyri eivätkä ehkä pystykään tuomaan niin sanottuja lopullisia vastauksia, mutta kysymysten, ajatusten ja tulkintojen esittäminen on tärkeää. Tutkimukseni tulkinnan näkökulmana on mytologia, joka ei kuitenkaan tässä kalevalaisen runouden tutkimuksessa tarkoita ”jumaltaruja”, kuten käsite on perinteisesti määritelty (Siikala 2004, 36). Myyteille löytyy myös paljon muita määritelmiä. Tutkijatkaan eivät ole päässeet täysin yksimielisyyteen myytin määritelmän suhteen. (Honkola 2000, 169). Käytän myyttien tulkinnassa mm. Claude Lévi-Straussin teorioita ja tulkintoja.

Väistämätöntä Kalevalan tutkimuksessa on ottaa esille eepoksen kokoajan Elias Lönnrotin osuus eepoksen muokkaajana. Lönnrotin osuutta *Kalevalan* tekijänä ja muokkaajana on tutkittu paljon ja paljon on tietoa *Kalevalan* syntyprosessista, sillä Lönnrot kirjasi tarkoin runonkeruumatkojen ja eepoksen syntyhistorian. Myös kirjeitä Elias Lönnrot on kirjoittanut eeposta kirjoittaessaan ja kaikki nämä ovat säilyneet Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoissa. Suomalais-karjalaista mytologiaa on ylipäänsä tutkittu yli kahdensadan vuoden ajan, kuitenkin niin, että tutkijoiden näkökulmiin ovat vaikuttaneet kulloisetkin vallitsevat ideologiat ja teoreettiset suuntaukset (Siikala 2012, 8). Tärkeää on tässäkin tutkielmassa tuntea *Kalevalan* synnyn taustat ja Suomen kulttuuripoliittinen tilanne, sillä osaltaan ne selittävät *Kalevalaa* ja sen tulkintaa. *Kalevala* on ollut merkittävä tekijä luodessa Suomen kansallisidentiteettiä sekä lopulta Suomen itsenäistymisessä. Tätä selittää Anna-Leena Siikalan (2012) toteamus, että myyteissä on yhteisöä kokoavaa voimaa, joka sopii hyvin myös kansallisen itsemäärittelyn ja poliittisten kysymysten välikappaleeksi. *Kalevalan* tutkimuksella on ollut keskeinen tehtävä luodessa kansallista kulttuuriamme. (Siikala 2012, 8-9). *Kalevalan* synnyllä on ollut suuri vaikutus suomen kieleen, suomalaiseen taiteeseen sekä kirjallisuuteen. (Ollus 1989, 12.) Sivuan myös kysymystä, mikä osuus runolaulajilla on *Kalevalan* syntyyn.

Kalevalaa on tutkittu paljon niin kirjallisuuden, folkloristiikan kuin uskontotieteen näkökulmista. Vähemmän on kuitenkin tutkittu *Kalevalan* ja *Raamatun* välistä yhteyttä. Mikko Olluksen teoksesta *Väinämöisen juuret* (1989) löytyy ajatuksia *Kalevalan* vertaamisesta *Raamatun* vedenpaisumuskertomukseen.

2 *Kalevalan* synty

Kalevala on Elias Lönnrotin kokoama ja runolaulajien perinnerunojen pohjalta muokkaama kansalliseepos. On esitetty kysymys, onko *Kalevala* kansalliseepos, kansaneepos vai Lönnrotin eepos (Honko 1985, 125). Nykyisin *Kalevalaa* pidetään lähinnä Lönnrotin runoelmana, jossa suullisesti esitettyjen runoaiheiden sisällöt muokkautuivat Lönnrotin käsien kautta uudeksi kokonaisuudeksi (Siikala 2012, 43). On kieltämättä totta, että Lönnrot muokkasi keräämistään perinnerunoista juonellisen kokonaisuuden, mutta varsinkin *Vanhassa Kalevalassa* (1935) hän pysyi uskollisena alkuperäisille runolaulajien esittämille runoilille (Pentikäinen 1989, 50). Paljon on *Kalevalan* tutkimuksen piirissä mietitty kysymystä Lönnrotin persoonallisesta ”osuudesta” *Kalevalan* syntyyn (Kaukonen 1987, 110), mutta Lönnrot on todistettavasti kirjannut ja raportoinut kaikki *Kalevalan* keruu- ja syntyprosessin vaiheet, jotta kaikenlaisilta epäilyksiltä välttyttäisiin. Tätä materiaalia ovat

tutkijat päässeet tutkimaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoissa ja esim. Väinö Kaukonen esittelee tutkimustuloksia teoksessaan *Kalevala Lönnrotin tutkielmana I – Tutkielmia ja kirjoituksia viiden vuosikymmenen ajalta* (1987). Hän on tutkinut yksityiskohtaisesti säe säkeeltä *Kalevalan* syntyä ja verrannut *Vanhaa* ja *Uutta Kalevalaa* keskenään sekä verrannut niitä niiden esikuvina olleisiin perinnerunoihin (Pentikäinen 1989, 51). *Kalevalaa* voi pitää suomalaisen mytologian esityksenä, mutta jos haluaa tutkia suomalaista mytologiaa esimerkiksi folkloristiikan keinoin, täytyy tutkimuksessa turvautua tällöin suomalaisiin perinnerunoihin (Siikala 2012, 43). *Kalevalaa* pidetään kaunokirjallisena teoksena, tosin myyttisenä sellaisena.

Idea *Kalevalan* kokoamisesta lähti suomalaisen kulttuurieliitin piiristä. Vuonna 1789 Christfrid Ganander teki väitöskirjan *Mythologica Fennica*, joka oli sanakirjan muotoon laadittu tarkka yleisesitys suomalaisesta mytologiasta. Vuonna 1820 Reinhold von Beckerin *Turun WiikkoSanomissa* julkaisema artikkeli Väinämöisestä ja kehoitus kerätä myyttisiä runoja talteen oli lähtölaukaus suomalaisten perinnerunojen kokoamiseksi *Kalevalan* muotoon. von Beckerin artikkeli innosti Lönnrotia aloittamaan keruuprosessin *Kalevalan* saattamiseksi julkaistavaksi. Olihan Lönnrot jo aiemmin vuonna 1827 perehtynyt aiheeseen julkaistessaan väitöskirjan nimeltään *De Väinämöine*. (Siikala 2012, 33-35.)

Kalevalan synnyllä on ollut laaja merkitys suomalaisille ja on sanottu, että sinä hetkenä, kun *Kalevala* syntyi, syntyi myös suomalainen kansallishenki. *Kalevala* kokonaisuutena oli osoitus siitä, että Suomi kuului kulttuurikansojen joukkoon; olihan sillä myyttinen kansallisrunokokoelma koottuna. Tämä oli edellytyksenä Suomen itsenäistymiselle. (Ollus 1989, 12.) Siikalan (2012) mukaan on yleistä, että myytit ovat suuressa merkityksessä kansallisuutta kokoavissa liikkeissä. *Kalevalakin* kansalliseepoksenamme on suomalaisen kulttuurin symboli ja oli osaltaan mahdollistamassa Suomen itsenäistymisen. (Siikala 2012, 22.)

2.2 Runolaulajat

Mielenkiintoinen, mutta merkittävä yksityiskohta on tieto siitä, keitä runolaulajat olivat, joilta *Kalevalankin* pohjana olleet perinnerunot ovat kerätyt. Eivät runoja laulaneet kansanhimiset tienneet olevansa runolaulajia, kunnes runonkerääjä sen heille kertoi. He olivat suurimmaksi osaksi tavallisia, työtä tekeviä ihmisiä, jotka olivat painaneet mieleensä vanhaa runoperinnettä. Runolaulajat olivat luku- ja kirjoitustaidottomia ihmisiä, jolloin runot oli pitänyt siirtää ulkomuistista sukupolvelta

sukupolvelle. Runolaulun siirtäminen ja säilyttäminen seuraavalle sukupolvelle koettiin pyhänä, sakraalina tehtävänä. Tärkeä piirteensä on runolaulajien uskonnollisuus, joka suurimmaksi osin oli ortodoksisuus. Runolaulu oli itämerensuomalaisella alueella jo 1980-luvulla väistytvä perinne, jonka viimeiset edustajat ovat olleet vähemmistökulttuurin edustajia Tverin ja Novgorodin Karjalassa sekä Vienassa. (Pentikäinen 1989, 133-162.) Mikä merkitys runolaulajien uskonnollisuudella on sitten ollut perinteen säilymisen kannalta?

On huomattavaa, että suurin osa runolaulajista on ollut vanhauskoisia. Vanhauskoisuus oli ortodoksisuuden lahko, joka oli syntynyt ortodoksisuuden uudistuspaineissa ihmisistä, jotka vastustivat näitä uudistuksia ja säilyttivät vanhan uskonsa ja tapansa. Jo ortodoksisuus muodosti Suomessa pienemmän valtauskonto luterilaisuudesta poikkeavan ryhmän, mutta ortodoksisuuden sisällä vanhauskoiset muodostivat konservatiivisemmän, tapakulttuuriltaan muista poikkeavan ryhmittymän. Vanhauskoiset tulivat usein vainotuiksi asuinalueillaan, ja he muuttivat vainon alta muille seuduille säilyttäen oman perinteensä mieluummin kuin sulautuivat valtakulttuuriin. Tämä tekijä on ollut merkittävä asia runolauluperinteen säilymisen kannalta. (Pentikäinen 1989, 133-156.)

Vanhauskoisilla oli tutkijoiden merkintöjen mukaan monia astioiden erottamiseen ja puhtauteen liittyviä sääntöjä, joita esim. Lönnrotin ja muiden runonkerääjien oli vaikea hyväksyä. He erottivat astioita puhtaussääntöjen mukaan ja ”väärauskoiset” eivät saaneet ruokailta heidän astioistaan niiden saastumatta. (Pentikäinen 1989, 156.) Väistämättä mieleeni nousee *Raamatun* viittaukset juutalaisten monimutkaiseen astioiden puhdistamistapoihin (Mark. 6:4). Kysymyksenä mieleeni nousee, ovatko Karjalan vanhauskoiset olleet juutalaisperäisiä kansoja, jotka ovat aikojen kuluessa vaeltaneet nykyisen Lähi-Idän alueilta säilyttäen koko ajan suullisen runolauluperinteensä. Ehkäpä vanhauskoiset ovat olleet Nooan pojan Seemin jälkeläisiä, jotka ovat jossain historian vaiheissa kääntyneet kristinuskoon, mutta säilyttäneet vanhat tapansa ja puhtaussääntönsä. Ovatko he muinaisista päivistä saakka siirtäneet suullista perinnettä jälkipolvien kuultavaksi?

Runolauluja esitettiin paitsi tulkitsemaan laulajan henkilökohtaisia mielentiloja myös välitettäessä kansan, heimon, tai suvun pyhää esihistoriaa tai uskonnollisia yhteyksiä. Runot jäivät lopulta joiksikin sukupolviksi elämään ilman varsinaista uskonnollista riittiyhteyttä. Riitillä tarkoitetaan lähinnä uskonnollista seremoniaa. Merkitykselliseksi koettiin tällöin pyhän yhteys menneeseen onnellisuuteen: alkuaikaan, joka koettiin uskonnolliseksi. (Pentikäinen 1989, 146.)

2.3 Runolaulajan maailma

Juha Pentikäinen (2010) on teoksessaan *Marina Takalo - Runolaulaja ja näkijä* kuvannut vienalaisen runolaulaja Marina Takalon elämää ja maailmankatsomusta. Marina Takalo (1890-1970) oli vanhauskoisessa perheessä varttunut ja vanhauskoisten maailmankuvan ja perinteet omaksunut karjalaisen runolauluperinteen monipuolisesti hallinnut runolaulaja. Marina Takalo oli syvästi uskonnollinen ihminen, joka yhdisti kristillistä uskoa ja karjalaista lauluperinnettä eikä kokenut niiden olevan ristiriidassa keskenään, varsinkin jos lauloi hyvistä asioista. Marina Takalo uskoi, että Jumala loi maailman, vaikka lauloikin maailman syntyneen munasta. Hän ajatteli, ettei ”Vienassakaan olisi uskottu munasta syntyyn, vaikka laulettiin”. (Pentikäinen 2010, 417.) Marina Takalo kritisoi suomalaisten luterilaisten sanoja siitä, ettei Vienan Karjalassa tiedetty mitään Jumalasta. Hän todisti ne sanat vääriksi, ja sanoi karjalaisten tienneen paljonkin Jumalasta. (Pentikäinen 2010, 417, 424.) Suomen alueella on uskottu Luoja Jumalaan jo paljon ennen kristinuskon tänne saapumista.

3 Myytit ja Kalevala

Tutkimukseni näkökulmana on myyttien tutkimus. Tutkin *Kalevalaa* mytologisena teoksena, mutta *Raamatun* erotan myyttisistä teoksista sen arvovaltaisen luonteen vuoksi. Jo Lönnrotin aikalaisia askarrutti kysymys, että onko *Kalevala* myyttiä vai historiaa ja mikä on näiden kahden käsitteen suhde (Siikala 2004, 24). *Kalevalaa* tutkittaessa on ymmärrettävä myytin käsitettä monipuolisesti. Myyttejä voi tarkastella monesta tarkastelutavasta käsin, kuten Siikala artikkelissaan esittelee Percy S. Cohenin *Theories of Myth* -artikkelin tuloksia: 1) intellektuaalisista tarkastelutavoista käsin, joissa myytit nähdään maailman selityksinä, 2) mytopoeettista ajattelua korostavina näkemyksinä, 3) syväpsykologisina C. G. Jungin ja Sigmund Freudin edustamina tulkintoina, 4) yhteisölähtöisinä teorioina, joita edustavat mm. Émile Durkheim ja Bronislaw Malinowski sekä 5) Claude LéviStraussin edustamina strukturalistisina tulkintoina (Siikala 2004, 34). Myyteistä on kirjoitettu paljon, mutta William G. Doty (2000) on listannut myyttien toistuvia piirteitä seuraavalla tavalla: myytit sisältävät esteettisiä kertomuksen keinoja ja ovat kirjallisessa muodossa, myytti on sisällöltään tekemisissä jumalien tai toisen maailman kanssa, myytti selittää alkuperää (etiologia) sekä myyttien voi ajatella olevan väärinymmärrettyä tai ”primitiivistä” nykytieteen hylkäämää tiedettä. Myytit myös konkretisoivat ja tekevät ymmärrettäväksi universalioita sekä ilmaisevat uskomuksia, kollektiivisia

kokemuksia tai arvoja. Myytit ovat ilmauksia jostain ”henkisestä” tai ”psykykkisestä” sekä antavat kulttuurille ideologisen kehyksen. (Doty 2000, 29.)

Jokaiselta kulttuurilta ja aikakaudelta löytyvät omat myyttinsä. Myytit kuvaavat usein maailmamme alkuaikaa ja suuria ilmiöitä, kuten maailman, hyvän, pahan ja kuoleman syntyhistoriaa. On huomattavaa, kuinka myyteissä toistuvat samat henkilöt, tapahtumat ja rakenteet eri puolilla maailmaa. (Honkola 2000, 157.) Vertaileva myyttitutkimus on löytänyt yllättäviä yhdenmukaisuuksia myyteissä ympäri maailmaa. Sekä vanhan koulukunnan että psykoanalyttisen ja strukturalistisen tutkimusmetodin mukaiset tutkimustulokset ovat tehneet samankaltaisia universaaleja löydöksiä. Kuitenkin näitä tuloksia on arvosteltu myyttikäsitteen yksinkertaistamisesta. Mytologia, joka koostuu kertomusaihelmista, myyttisistä mielikuvista, metaforista, symboleista ja merkityksellisistä käsitteistä on eräänlaista toisen asteen kieltä. (Siikala 2012, 21, 64.) Kalevalainenkin runous on koottu suullisesta traditiosta. Kielitieteilijät ovat löytäneet myyttirunoudesta traditiokerroksia, joista voi tehdä laaja-alaisia tulkintoja kieli- ja kulttuurikontakteista esimerkiksi tutkittaessa kalevalaisen runouden yhteyksiä indoarjalaisen ja -iranilaisen mytologiaperinteen kanssa. (Siikala 2012, 21)

Myytin käsitettä on hankala rajata. Jotkut voivat puhekielessä käyttää sanaa kuvaamaan jotain paikkansapitämätöntä tai jotain, mitä ei ole tapahtunut (Leach 1970, 52), mutta sanaa myytti voi käyttää myös kuvaamaan (kreik. *mythos*) ”tosi sanaa, puhetta” (Honkala 2000, 169). Myytti tarkoittaa Lauri Hongon teoksen *Uskontotieteen näkökulmia* (1981) mukaan `kertomusta jumalista`, kertomusta suuren alkuajan (maailmanluomiskauden, ratkaisevan `alkuhetken`) perustavanlaatuisista tapahtumista (Honko 1981, 111). Myyttejä voi tutkia historian tai myyttisyyden näkökulmasta (Siikala 2004, 25). Lönnrot koki *Kalevalaa* kerätessään tekevänsä selvitystä suomalaisesta kansanrunoudesta, mytologiasta, kansan tavoista ja kielestä (Pentikäinen 1989, 26). Lönnrot uskoi *Kalevalan* kertovan suomalaisten muinaishistoriasta aikaan, jolloin kristinusko saapui Suomeen (Pentikäinen 1989, 190). Mytologian olemukseen kuuluu vertauskuvallisuus (Ollus 1985, 9). Onkin mielenkiintoinen kysymys, mitä myyttien kuvakielen takana on. Aikaisemmin uskottiin myyttien kertovan todellisista historiallisista tapahtumista, jotka olivat siirtyneet sukupolvelta toiselle suullisen perinteen turvin. Historia oli muuntunut runon muotoon ja olennaiset asiat olivat muuttuneet matkan varrella toiseen muotoon. Varhaisempi tutkimus uskoi, että historialliset tapahtumat siirtyivät jälkipolville eepisenä runoutena, joka kertoi ihmiskunnan varhaisista vaiheista ja varhaisesta kehityksestä. (Kaukonen 1987, 111.)

Honko (1979) kuvaa myyttiä maailmanperustuksen peruskirjaksi, joka puolustaa maailmanjärjestystä (OSE 1979, 4529). Myyteissä usein kuvataan, kuinka on mahdollista estää maailman ajautuminen kaaokseen. Uskotaan, että maailman alkuaikoihin liittyy jokin perustavanlaatuisen häiriötekijä, jota ratkaisemaan myytit ovat syntyneet. Usein myytit kertovat noista maailman alkuaajoista, jolloin maailmassa on tapahtunut jotain kriittistä ja peruuttamatonta. Myytti yhdessä riitin kanssa paljastaa maailmassa vallitsevan häiriön alkuperän ”ja se(n), kuinka alkuajan jumalhahmot käsittelivät häiriötekijää sen esiintyessä ensi kerran”. (Honko 1981, 111.) Myytit ovat syntyneet käsittelemään olemassaolomme ongelmia ja sen takaamisen edellytyksiä (Siikala 2012, 20).

Myyttiä ja historiaa ei voi erottaa toisistaan pitäen toista totena ja toista epätotena (Leach 1970, 52). Historiallisesti myyttejä on mytologian tutkimuksen alkuvaiheessa tutkittu suorana historian kuvana ja kuvauksena. 1800-luvulla tutkijat (esim. James G. Frazer ja E.B. Tylor) pitivät myyttejä maailman selityksenä (Siikala 2004, 34). Hongon mukaan myyttiteoriat eivät kumoa toisiaan, vaan sen sijaan täydentävät toisiaan ollen keskenään osittain päällekkäisiä (Honko 1987, 46). Myytti on käsitetty tutkimuksen eri vaiheissa kognitiivisten kategorioiden lähteeksi, symbolisen ilmaisun muodoksi, elämään sopeutumista helpottavaksi maailmankuvaksi, uskonnolliseksi viestinnäksi, uskonnolliseksi genreksi sekä struktuurin välittäjäksi (Siikala 2004, 35). Myyttien on väitetty myös suojelevan ja vahvistavan moraalialia (Honkola 2000, 170).

Claude Lévi-Strauss, kuten Sigmund Freud psykoanalyysissään, pyrki myyttien avulla löytämään ihmismielen ja ajattelun jokaiselle ihmiselle ominaisen rakentumisen. (Leach 1970, 54) LéviStrauss oivalsi myyttien ajattelevan meissä. Myyteille on ominaista, että niissä on meihin havaintoja, ymmärrystä ja toimintaa ohjaava vaikutus. Myyttinen ajattelu ikään kuin strukturoi tajuntaamme. Myytit auttavat meitä ymmärtämään menneisyyden ajattelumalleja, sillä hitaasti muuttuvina mentaalisisina representaatioina myytit kertovat meille peitettyä tarinaa varhaisemmista historian vaiheista ja tarjoavat meille rakennusaineita ja vihjeitä muodostaessamme kuvaa maailmamme alkuaajoista. Myytit pyrkivät ylläpitämään maailmankuvaamme ja arvojamme sekä ratkaisemaan niihin liittyviä ristiriitoja. Näin ollen ne ovat kauempana kulttuurin pintailmiöistä ja jaksavat yhä kiinnostaa. (Siikala 2012, 20.) Antropologeille myytit ovat ”pyhiä kertomuksia”, teologeille myytti hahmottaa uskonnollista mysteeria. (Leach 1970, 52).

Suomalaiset tutkijat ovat perinteisesti tutkineet kalevalaisia myyttejä paikallisen uskonnon ja maailmankuvan sekä toistuvien aiheiden eli motiivien perusteella. Myyttejä on tutkittu Suomessa myös vertailevan tutkimuksen keinoin. Tällöin myyttisyys määritetään tekstien sisällön perusteella.

Tutkija voi määrittää myytin lajinsa edustajaksi myyttisiä teemoja, aiheita, rakenteita ja kuvia tarkastelemalla. Lévi-Strauss sen sijaan ei hyväksynyt suomalaisen historiallis-maantieteellisen metodin noudattajia pelkkien faktojen etsimistä. Hänen mukaansa myyttien tutkimisessa ei ole kyse pelkkien kertomuksen yksityiskohtien esiintymisestä tai poisjäämisestä, vaan tärkeitä olivat myyttiversioiden väliset suhteet. Lévi-Strauss loi käsitteen *myteemi*, joka tarkoittaa pienintä mahdollista analysoitavissa olevaa myyteille ominaista piirrettä. Se vastaa strukturalistisen kielitieteen *foneemi*-käsitettä. (Siikala 2012, 62-63.)

Myyteille on ominaista, että ne toimivat symbolisella tasolla metaforien ja mielikuvien kanssa. Ne piirtävät esiin toisenlaisen, mutta perustavanlaatuisen todellisuuden, johon kuuluu ikiaikaista perussymboliikkaa. Myytit eivät noudata välttämättä meidän ymmärtämäämme logiikkaa, mutta niiden vahvuus onkin juuri siinä, että ne ovat kaleidoskoopin kaltaisia, jotka esittävät alati liikkeessä olevia kuvia mukautuen kulttuurin, yhteisön ja yksilön tasolla. Kalevalaista runoutta tutkittaessa voi huomata, että sen aiheumat eivät ole vain aikansa eläneitä perinnerunoja, vaan ne ovat omassa kulttuurissaankin saaneet monia merkityksiä ja ilmaisumuotoja. Jo runolaulajat omana aikanaan tulkitsivat runoja kukin tavallaan ja loivat uutta. Kalevalaisten runojen tulkinnassa on hyvä ottaa huomioon runojen esityksen konteksti ja diskurssin tasot. Runoja voi tarkastella esim. niiden kulttuurisesta ja uskonnollisesta kontekstista käsin. (Siikala 2012, 64-65.)

Uskonnollisen kontekstin yhdistäminen kalevalaisten runojen tulkintaan on mielenkiintoinen osa-alue *Kalevalan* tutkimuksessa. *Kalevalassa* on nähtävissä paljon uskonnollista tematiikkaa. Juutalais-kristilliset vaikutteet ovat vahvasti vaikuttaneet *Kalevalan* sisältöön, mutta myös kansanuskonnon vaikutteet ovat nähtävissä. Kansanuskonto tai kansanusko tarkoittaa niitä epävirallisia käytänteitä, uskomuksia ja uskonnollisia ilmauksia, joilla ei ole kirkkojen muodollista siunausta. (Siikala 2012, 76.)

4 Aineiston kuvaus ja analyysi

4.1 Aineiston kuvaus

Keskityn kandidaatintutkielmassani tarkastelemaan *Kalevalan Maailmansyntyrunoa* ja vertaan sitä sekä *Raamatun Luomiskertomukseen* sekä kertomukseen vedenpaisumuksesta. Vertailen tekstejä toisiinsa sekä etsin samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Hypoteesini on, että *Kalevalan*

Maailmansyntyruno pohjautuu, ei niinkään *Raamatun Luomiskertomukseen*, vaan kertomukseen vedenpaisumuksesta Nooan aikana.

Kalevalan Maailmansyntyruno alkaa laulajan alkusanoilla: ”Mieleni minun tekevi, aivoni ajattelevi, lähteäni laulamahan, saa`ani sanelemahan” (*Kalevala* 1983, 5). Runon alkaessa kertoa maailmansynnystä ensimmäisenä mainitaan Väinämöinen. ”Yksin syntyi Väinämöinen, ilmestyi ikirunoja, kapehesta kantajasta, Ilmattaren emosta” (*Kalevala* 1983, 7). Väinämöinen syntyy Ilmattaren raskauden tuloksena. Ilmatar kantaa Väinämöistä kohdussaan: ”... vuotta seitsemän satoa, yheksän yrön ikeä” (*Kalevala* 1983, 8). Ilmatar rukoilee raskauden vaivoissaan Ukko, ylijumalaa, kunnes sotkalintu lentää pesää etsien ja munii seitsemän munaa Ilmattaren esiin nostetulle polvelle. ”Hautoi päivän, hautoi toisen, hautoi kohta kolmannenki” (*Kalevala* 1983, 9). Ilmatar luulee polvensa palavan ja hän liikauttaa polveansa, jolloin munat vierivät veteen. Munien rikkoutuneista osista syntyy maailma ja kosmoksen osaset: maa, taivas, aurinko, kuu, tähdet ja pilvet. (*Kalevala* 1983, 5-10.)

Ilmatar jatkaa meressä uimista ja tulee samalla muotoilleeksi meren pohjna muodot, kalahauat ja lohiapajat. Vieläkään ei Väinämöinen ole syntynyt. Runon loppupuolella sanotaan, että Väinämöinen oli äitinsä kohdussa ”kolmekymmentä keseä, yhen verran talviaki” (*Kalevala* 1983, 11). Väinämöisen kuvauksesta saa sellaisen kuvan, että hän syntyy ollen jo valmiiksi aikuinen. Hän ajelehtii veden varassa yhteensä kahdeksan vuotta, kunnes päätyy nimettömälle niemelle, jossa nousee katsomaan kuuta, tähtiä ja otavaa. (*Kalevala* 1983, 10-12.)

Raamatun Luomiskertomuksessa Jumala luo taivaan ja maan.

”Alusssa loi Jumala taivaan ja maan.

Ja maa oli autio ja tyhjä, ja pimeys oli syvyyden päällä,

ja Jumalan Henki liikkui vetten päällä.”

(1. Moos. 1:1-2).

Jumala luo Sanallaan ja Hän luo erottamalla asioita toisistaan: ”... ja Jumala erotti valkeuden pimeydestä” (1. Moos. 1: 4). Pastori Jukka Norvannon sanoin: ”Luomistyössä asiat pidetään erillään”. Luomistyössä Jumala toimi erottamalla asioita toisistaan 1. Mooseksen Kirjan 1: 3-16 mukaan. (Norvanto 2007.) *Raamatun Luomiskertomuksen* mukaan Jumala loi maailman kuudessa päivässä.

Hän loi kaiken, mitä maan päällä on: meret, kasvit, eläimet ja koko kosmoksen. Jumala lepäsi seitsemännen päivän. (1. Moos. 1-2:4.)

Monet tuntevat *Raamatun* kertomuksen Nooasta ja hänen rakentamastaan arkista. Nooa kutsui ihmisiä arkkiin, kunnes heidän oli liian myöhäistä astua enää arkkiin sisään. Arkin ovi sulkeutui ja vain arkissa olleet ihmiset ja eläimet pelastuivat vedenpaisumuksesta. *Raamattu* kertoo, että ihmiset turmeltuivat ja Jumala päätti hävittää koko ihmiskunnan maan päältä suurella vedenpaisumuksella. Ainoastaan Nooan Hän näki vanhurskaaksi ihmisten keskuudessa ja päätti pelastaa hänet ja hänen perhekuntansa eli Nooan lisäksi hänen vaimonsa, kolme poikaansa ja miniänsä. Jumala antoi Nooalle tarkat ohjeet, kuinka rakentaa arkki, jossa sinne menneet ihmiset ja sinne kootut eläimet pelastuisivat. Nooa rakensi arkin Jumalan ohjeiden mukaan, kutsui ihmisiä sinne sekä kokosi eläimiä ohjeen mukaan. Lisäksi Nooa keräsi paljon ravintoa arkkiin sekä ihmisille että eläimille. Vedenpaisumus tuli ja vain arkissa olleet perhekuunta sekä eläimet säilyivät hengissä. (1. Moos. 1:6- 7.)

Raamatun mukaan vedenpaisumus kesti 150 päivää. ”Niin arkki pysähtyi seitsemäntenä kuukautena, kuukauden seistemäntenätoista päivänä, Araratin-vuorille” (1. Moos. 8:4). Nooa odotti arkissa veden vähenemistä ja sinä aikana hän laski kaksi lintua ulos arkista toteamaan veden määrää. Hän lähetti kaarneen eli korpin ja kyyhkynen luotaan arkista ulos. Kyyhkynen palasi kahdesti, kunnes kolmannella kerralla se ei enää palannut, mistä Nooa päätteli maan kuivuneen riittävästi. Nooa perheineen astuu arkista ulos ja kiitollisena Jumalalle Nooa uhraa uhrin Jumalalle. (1. Moos. 8.)

4.2 Aineiston analyysi

Kalevala alkaa *Raamatun* tavoin kuvauksella maailman luomisesta. *Kalevalan* aloittavat laulajan alkusanat, joiden jälkeen kerrotaan maailman luomisesta *Maailmansyntyrunon* sanoin (Honkala 2000, 118) On huomattava, että *Kalevalassa* maailma luodaan eikä se synny itsestään. Myyteissä maailmansyntykertomukset voidaan jakaa teogonioihin ja kertomuksiin luomisesta. (Honkala 2000, 118). *Vanhassa Kalevalassa* Väinämöinen on suvereeni luojajumala, joka lausuu kosmoksen syntysanat. *Uudessa Kalevalassa* Lönnrot oli luonut *Maailmansyntyrunosta* myyttisen sikermän, johon oli yhdistetty aineksia useista kansanrunoista. (Pentikäinen 1989, 168.)

Vertaileva tutkimus on havainnut kalevalaisen runouden myyttiaihelmien, kuten maailman synnyn noudattavan laajemman kansainvälisen tradition piirteitä. Siikala (2012) nostaa esiin kiinnostavan kysymyksen siitä, mitä nämä vertailevan tutkimuksen esiin nostamat ilmeiset yhtymäkohdat kertovat esikristillisten kulttuurien henkisestä ilmapiiristä. (Siikala 2012, 21.) Olen tutkimuksessani löytänyt yhtymäkohtia *Kalevalan Maailmansyntyrunon* ja *Raamatun Luomiskertomuksen* sekä erityisesti vedenpaisumuskertomuksen välillä.

Kalevalan Maailmansyntyruno poikkeaa *Raamatun Luomiskertomuksesta*. Lönnrot kokosi *Maailmansyntyrunon* pitkällisen kypsyttelyn tuloksena. Suomalaisia runoja maailman synnystä on monia, mutta *Kalevalan* luomisruno on tunnetuin. Lönnrot kuuli runon vuonnislaiselta Ontrei Maliselta. Lönnrot sai runon kyseisen runolaulajan kautta, mutta hän yhdisteli ja muokkasi runoa, kuten koko *Kalevalaa* ja teki siitä juonellisen kokonaisuuden. (Pentikäinen 1989, 163.)

Maailmansyntyrunon kansainväliset yhteydet ovat yksi suomalaisen kansanrunoustutkimuksen pohdituin ongelma. Elias Lönnrotkin yhdisti jo vuonna 1839 *Maailmansyntyrunon* intialaiseen myyttiperinteeseen. Suomalais-ugrilaisista kansoista komeilla on suomalais-karjalaisen myyttirunon kanssa yhteneväinen myytti maailman synnystä, johon yhdistyy maailman muna. (Siikala 2012, 152-54.) Yhteistä niissä ovat toistuvat elementit, kuten ”alkumeri, jonka yllä vesilintu lentää pesää etsien, munien hautominen, niiden vieriminen mereen ja auringon ja kuun synty rikkoutuvien munien osasista” (Siikala 2012, 153). Jo 1800-luvun puolivälissä Herman Kellgren ja Otto Donner todistivat suomalais-karjalaisen maailmansyntymyytin yhteydet intialaiseen myyttiperinteeseen (Siikala 2012, 152).

Maailmansyntyruno kertoo myyttisin keinoin kosmoksen luomisesta. Jo Lönnrot huomasi *Maailmansyntyrunon* läheiset yhteydet intialaiseen luomisrunouteen. Hän julkaisi *Mehiläisessä* vuonna 1839 artikkelin, jossa käytti näkökulmanaan vertailevaa uskontotiedettä. *Vanhassa Kalevalassa* Väinämöinen oli merkittävässä asemassa luojasankarina, mutta *Uuteen Kalevalaan* Lönnrot teki merkittäviä muutoksia esim. asettaen Ukko, ylijumalan ja Ilmattaren toimijoiksi Väinämöisen sijaan. (Pentikäinen 1989, 163-172.)

Uudessa Kalevalassa kerrotaan Väinämöisen syntymästä. Väinämöinen ei synny tyhjiydestä, vaan hän syntyy Ilmattaren raskauden tuloksena. Ilmatar ja Ukko, ylijumala ovat jo olemassa ennen, Väinämöistä. Sitten sotkalintu lentää pesää etsien asettuen Ilmattaren polvelle, johon munii kultaiset

munat. Munat rikkoutuvat ja munien palasista syntyy myytin mukaan koko kosmos. (Pentikäinen 1989, 168.)

Ilmattaren esiintyminen *Maailmansyntyrunon* yhtenä toimijana ja tekijänä on Lönnrotilta mielenkiintoinen valinta, sillä perinteisesti suomalaiset perinnerunot maailman synnystä ovat maskuliinisuutta korostavia. *Uuden Kalevalan Maailmansyntyrunossa* esiintyy Ukko, ylijumala Luojajumalana ja Ilmatar, ilman impi, tullen raskaaksi tuulesta ja vedestä. Ilmatar on varsin tuntematon suomalaisessa kansanrunoudessa, mutta intialaisissa yhteyksissä hänet tunnetaan. Lönnrot on muokannut runolaulaja Malisen kansanomaista luomisrunoa ottaen vaikutteita intialaisesta mytologiasta ja idän uskonnoista. (Pentikäinen 1989, 168-176.)

Tutkiessani *Kalevalan Maailmansyntyrunoa* huomaan, että siinä on jo alussa Ilmatar jonkinlaisessa alkumeressä ja hän rukoilee vaivoissaan Ukko, ylijumalaa. Lönnrotin kristillinen maailmankuva näkyy Ilmattaren rukouksessa Ukko, ylijumalan puoleen:

”Oi, Ukko, ylijumala, ilman kaiken kannattaja! Tule tänne tarvittaissa, käy tänne kutsuttaessa! Päästä piika pintehestä, vaimo vatsanvääntheestä! Käy pian, välehen jou`u, välehemmin tarvitahan!”
(*Kalevala* 1983, 8).

Näen tässä rukouksessa kristillisyyden vaikutuksen, sillä Suomessa vanhakantaisesti Luojaa ja Taivaan Jumalaa nimitettiin Ukoksi.

Maailmansyntyrunossa kuvataan Väinämöisen syntyminen. Suomalais-karjalainen runous tuntee Väinämöisen maailman syntymisen kuvauksen yhteydessä, mutta esimerkiksi Viron ja Inkerin vastaavissa runoissa ei Väinämöinen esiinny. Väinämöinen syntyy yksin ja tähän yksinäisyyteen liittyy myös ajattomuus ja paikattomuus. *Kalevalan* aikakäsitys on myyttistä aikakäsitystä vastaava. Se on syklistä ja kahden aikaulottuvuuden, ikaikaisen ja nykyajan aikakäsityksen yhteenliittymä. Väinämöinen on Ilmattaren kohdussa pitkän aikaa ja ajelehdittuaan veden varassa hän päätyy niemelle, jolla ei ole nimeä. (Pentikäinen 1989, 176-77.) Tämäkin kuvaus on intialaisen myyttiperinteen vaikuttamaa.

Maailmansyntyrunossa Väinämöinen ajelehtii määrättömän pitkän ajan veden varassa päätyen paikkaan, jota ei tunne ja jolla ei ole nimeä (*Kalevala* 1983, 12). Tämän kuvauksen voisi tulkita

yhteytenä Nooan arkissa viettämään aikaan, jolloin Nooa oli perheineen veden varassa arkissa, jonka kautta he pelastuivat suuresta maailmaa myllertäneestä vedenpaisumuksesta (1. Moos. 7).

Kalevalan Maailmansyntyrunossa yhdistyvät kaksi ikivanhaa luomismyyttiä, jotka ovat löydettävissä sekä eteläisten että pohjoisten kansojen parissa. Etelässä eli itäisen Välimeren, Intian, Japanin, Tyynenmeren saariston ja Perun kansojen myyttikertomuksissa esiintyy maailmanmunamyytti ja pohjoista eli Itä-Euroopan, Pohjois- ja Keski-Aasian alueen sekä intiaanien keskuudessa myyttiperinnettä hallitsee sukeltajamyytti. (Pentikäinen 1989, 176.) Maailman mytologioista on löydetty kaksi erilaista maailmansyntyaihelmaa, joissa molemmissa toistuu lintuteema. On ns. ”maailmanmunamyytti, jossa vesilintu munii alkumerestä kohoavalle mättäälle munan, jonka osista luodaan maailmankaikkeus.” (Ollus 1989, 8.) Toinen myytti on sukeltajamyytti, jossa vesilintu sukeltaa ja noutaa maan alkumeren pohjasta (Ollus 1989, 8). Nämä molemmat ovat myyttejä, joihin molempiin merkittävästi liittyvät lintu ja alkumeri.

Kuinka lintu ja meri ovat voineet olla olemassa, jos maailmaa ei olisi vielä luotu? Ennemminkin tämä kuvaa juuri vedenpaisumuksen aikaa ja aikaa sen jälkeen. Kielitieteellisesti muna on hepreaksi *baitz* ja muinaisilla foinikian ja kaldean naapurikielillä *baith*. Jälkimmäisillä kielillä sana *baith* tarkoittaa myös taloa. Hepreassakin munaa ja taloa tarkoittavat sanat lausutaan hyvin samankaltaisesti. ”Jättiläsmäinen muna, joka kantaa lastinaan ihmisiä, on oikeammin talo. Sellaisessahan ihmiset yleensä asuvat, ja sellainen oli myös Nooan arkki, joka kuljetti lastinaan elämänsiemenen vesien yli.” (Ollus 1989, 35.)

Kalevalan Maailmansyntyrunosta syntyy kaikin tavoin vaikutelma, että maailman luomisesta siinä ei ole kyse, vaan todellakin toisenlaisesta maailmaa järjestyttäneestä tapahtumasta. *Maailmansyntyrunossa* on jo olemassa jotain olemassa olevaa, toisin kuin *Raamatun Luomiskertomuksessa*, jossa maailmaa ei vielä ole, se vasta luodaan. Väitänkin, että *Kalevalan Maailmansyntyrunossa* kerrotaan vedenpaisumuksesta. Sekin oli maailmaa mullistava tapahtuma, joka jakoi maailman vanhaan ja uuteen maailmaan. Vedenpaisumuksessa suurin osa ihmisistä ja eläimistä tuhoutui. Ainoastaan kahdeksan ihmistä pelastui, yksi perhekunta: Nooa ja hänen perhekuntansa. He sekä arkissa olleet eläimet pelastuivat suuresta vedenpaisumuksesta. (1. Moos. 6-7.)

Maailmansyntyrunon kuvaus sopii vedenpaisumuskertomukseen, sillä siihen liittyy runsaana vesielementti sekä lintuteema. Vedenpaisumus edustaa uuden maailman syntyä ja alkua. Vanha

maailma tuhoutui ja alkoi uusi vaihe ihmiskunnan historiassa. Nooalla ja hänen perhekuntalaisillaan oli tietoa näistä molemmista maailmoista. Nooa edusti patriarkaalista viisautta ja tietoa uudessa maailmassa. (Ollus 1989, 29-31)

Muinaisegyptiläisestä mytologiasta löytyvät Nooa ja hänen perhekuntalaisensa ”alkujumalien” muodossa. On löydetty muinaisegyptiläinen ns. *kahdeksan alkujumalan hymni*, joka osoittaa, että vedenpaisumuksesta pelastuneita alettiin palvoa jumalina. Myös muiden kansojen tarustoissa on löydetty runsaasti viitteitä vedenpaisumuksen historiallisista lähtökohdista ja ikimuistoisista ajoista lähtien ovat ihmiset palvoneet luonnonvoimia ja -paikkoja sekä näistä pelastuneita ihmisiä.

Kreikkalaisessa mytologiassa on mainittu Okeanos, joka oli suuri, maan ympäri vyöryvä virran vyö. (Ollus 1989, 40.)

Merkille pantavaa on myös sotka-linnun esiintyminen *Maailmansyntyrunossa*. Sotka munii ”kuusi kultaista munaa ja rautamunan seitsemännen” veen emosen polvelle (*Kalevala* 1983, 9). Myös *Raamatun* vedenpaisumuskertomuksessa esiintyy lintuaihe, kun Nooa lähettää lintuja arkista ulos varmistaakseen, onko vesi jo laskenut ja onko maa jo kuivunut riittävästi. Ensin hän lähettää korpin ja sitten kyyhkysen, joka palaa, kunnes maa on riittävän kuiva. (1. Moos. 8: 7-12.) Lintuaihe on siis yhteneväinen teema. Lintuaihelma on tutkimusten mukaan hyvin yleinen juuri suomalais-ugrilaisten kansojen mytologioissa. Mielikuvat linnuista ja muuttolinnuista sekä esim. Suomea koskettava mielikuva Suomesta lintukotona kuuluvat näihin. *Maailmansyntyrunossa* esiintyvää sotkaa vastaavat muiden suomalais-ugrilaisten kansojen vastaavissa runoelmissä sukeltavat vesilinnut, kuten sorsa ja koskelo (Siikala 2012, 174-5.)

Munien määrän on havaittu vaihtelevan eri paikkakunnilla löydettyissä myyttilauluissa, mutta *Kalevalaan* on otettu tuo vuonnislaisten laulujen tapa, että munia on kuusi tai seitsemän (Siikala 2012, 150). Jo aiemmin mainitussa *Mehiläisen* artikkelissa vuodelta 1839 Lönnrot arvailee kuuden munan tarkoittavan *Luomiskertomuksen* kuutta luomispäivää ja seitsemännen munan tarkoittavan lepopäivää (Pentikäinen 1989, 176). *Maailmansyntyrunossa* munat hajoavat ja niistä syntyy kosmoksen eri osat.

5 Johtopäätökset

Tutkimuksen tuloksien perusteella voi sanoa, että *Kalevalalla* ja *Raamatulla* on jonkin asteinen yhteys. *Raamattu* on vaikuttanut *Kalevalan* sisältöön. Yhteys on nähtävissä. *Maailmansyntyruno* on myytti, joka pohjautuu myyttiseen maailmankatsomukseen. Perinteisesti *Kalevalaa* pidetään taruna, joka pohjautuu kansanuskontojen perinteeseen ja epäjumalanpalvontaan. *Kalevalalla* on suuri yhteys myös idän uskontoihin ja muihin maapallon eri osista löydettyihin myyttiaihelmiin.

Kalevalan Maailmansyntyruno mukailee suomalais-ugrilaista maailmanmunamyttiä. Sama myytti esiintyy monilla muillakin kansoilla kerrottaessa tarinaa maailmansynnystä. *Raamatun Luomiskertomus* poikkeaa *Maailmansyntyrunosta* siinä, että *Luomiskertomuksessa* Jumala luo maailman Sanallaan. Myös *Maailmansyntyrunossa* maailma luodaan, se ei synny tyhjästä. *Maailmansyntyrunossa* maailma ja koko kosmos syntyy sotkan munasta. Ennen munaa ovat kuitenkin jo olemassa alkumeri, Ukko, ylijumala, Ilmatar sekä Väinämöinen, jonka Ilmatar synnyttää.

Löysin tutkimukseni edetessä *Kalevalan Maailmansyntyrunosta* sekä *Raamatun Luomiskertomuksesta* että vedenpaisumuskertomuksesta yhtenäisiä tekijöitä. Suurin yhteys, joka näistä löytyi, olivat vesi elementtinä ja lintuaihe teemana. Kuvaava oli myös myyteissä toistuvat linnun munimat munat, joista maailma syntyy. Munien lukumäärä vaihtelee, mutta Lönnrot valitsi *Kalevalan Maailmansyntyrunoon* munien lukumääräksi Ontrei Maliselta saadun laulun mukaan seitsemän. Lönnrot arveli seitsemän linnun munan tarkoittavan *Raamatun Luomiskertomuksen* seitsemää päivää, jolloin Jumala loi maailman kuudessa päivässä ja lepäsi seitsemännen.

Kalevalan Maailmansyntyrunossa on nähtävissä myös tietynlainen yhteys *Raamatun* vedenpaisumuskertomukseen. Myös *Raamatun* vedenpaisumuskertomuksessa esiintyvät runsaana vesi ja lintuteema. Nämä ovat yhdistäviä elementtejä. Väinämöinen ajalehti Nooan tavoin pitkän aikaa veden varassa, Nooa tosin arkin sisällä. Väinämöinen päätyi nimettömälle niemelle, Nooan arkki pysähtyi *Raamatun* mukaan Ararat-vuoristoon. Tässäkin on nähtävissä kuvaannollinen yhteys.

Raamattu on kristinuskon perusteos ja edustaa kristinuskon mukaista maailmankatsomusta. *Raamattu* sisältää paljon historiallisia faktoja ja on runsaasti tiedemiehiä, jotka edustavat *Raamatun* mukaista maailmankatsomusta. He ovat löytäneet pohjan *Raamatun* sisältämälle tiedolle tieteellisesti

todistetuista tutkimustuloksista. *Raamattu* kuitenkin jakaa mielipiteitä: osa tiedemiehistä uskoo *Raamatun* tiedon tukevan tieteellisesti todistettavissa olevaa tietoa, osa ei.

Maailmansyntyruno täyttää eri puolilla maailmaa löydettyjen myyttisten maailman synnystä kertovien runojen tuntomerkit. Voisiko näillä runoilla olla yksi todellinen maailmaa myllertänyt tapahtuma taustatekijänä? *Maailmansyntyruno* viittaa enemmän *Raamatun* kertomukseen vedenpaisumuksesta kuin *Luomiskertomukseen*. Vedenpaisumuskertomus jakoi maailman kahtia vanhaan ja uuteen maailmaan.

6 Päätäntö

Kalevala ja *Raamattu* ovat tarkoitukseltaan erilaisia kirjoja. Raamatulla on kuitenkin ollut vaikutusta *Kalevalan* sisältöön. *Kalevala* edustaa pääosin pakanallista maailmankatsomusta ja *Raamattu* edustaa juutalais-kristillistä maailmankatsomusta, mutta mielestäni kirjoilla on enemmän yhteyttä kuin yleisesti ajatellaan. *Raamatun* alkujuuret ovat nykyisen Lähi-Idän alueelta, mutta *Kalevalan* syntysijoja ei todistetusti tiedetä. Tutkielmani luvussa 2.2 heitin ilmaan kysymyksen, voisiko *Kalevalankin* alkujuuret löytyä samoilta seuduilta. Voisivatko kalevalaisia runoja laulaneet runolaulajat olla Nooan pojan Seemin jälkeläisiä eli seemiläisiä kansoja? Kysymys voi tuntua kaukaa haetulta, mutta sillä on oma mielensä.

Aihetta voisi jatkaa tutkimalla vielä Väinämöisen ja Joukahaisen kilpalaulannan taustoja, sammon arvoitusta sekä sitä, miten Baabelin tornin rakentaminen liittyvät kalevalaiseen maailmankuvaan sekä laajempaan uskontojen syntyyn. Kiinnostava aihe voisi olla myös Lemminkäisen ja hänen äitinsä suhteen dynamiikka ja ongelmallisuus. Ilmiselvä yhteys *Kalevalalla* on Kreikan ja muiden maiden mytologioihin, joka sekin on mielenkiintoinen, mutta laaja tutkimuskohde.

Opin tutkielman teon yhteydessä *Kalevalan* taustasta. Oli mielenkiintoista pohtia *Kalevalan* merkitystä, taustaa ja syntysijoja. *Kalevala* on yllätyksellinen teos ja se voi herättää tutkijassa monenlaisia tulkintoja.

LÄHTEET

Kohdeteokset

Uusi Kalevala. (1983) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Pyhä Raamattu. 1933-38. (1985) Pieksämäki: Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo.

Lähteet

Frye, Northrop (1983) *The Great Code – The Bible and Literature*. London: Ark Paperbacks.

Honkala, Juha (toim.) (2000) *Mytologian sanakirja*. Helsinki: WSOY.

Honko, Lauri (toim.) (1987) *Kalevala ja maailman eepokset*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Honko, Lauri (1981) *Uskontotieteen näkökulmia*. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY.

Honko, Lauri (1985) *Uskontotieteen oppisanasto*. Turku: Turun yliopiston offset.

Kaukonen, Väinö (1987) *Kalevala Lönnrotin runoelmana: 1, Tutkielmia ja kirjoituksia viiden vuosikymmenen ajalta*. Kuopio: Kustannuskiila. Snellman-Instituutin julkaisuja.

Leach, Edmund (1970) *Lévi-Strauss*. suom. Arto Kytöhonka. Helsinki: Tammi.

Ollus, Mikko (1989) *Väinämöisen juuret*. Helsinki: Dekadi.

OSE = *Otavan Suuri Ensyklopedia* (1979). toim. Lauri Honko (s. 4529). Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Pentikäinen, Juha (1989) *Kalevalan maailma*. Helsinki: Yliopistopaino.

Pentikäinen, Juha (2010) *Marina Takalo – Runolaulaja ja näkijä*. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Siikala, Anna-Leena, Harvilahti, Lauri, Timonen Senni (toim.) (2004) *Kalevala ja laulettu runo*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Siikala, Anna-Liisa (2012) *Itämerensuomalaisten mytologia*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Painamattomat lähteet

Norvanto, Jukka (2007) *Raamattu kannesta kanteen: Vanha Testamentti*. CD-äänilevy. Hyvinkää: Radiolähetysjärjestö Sanansaattajat.